

*Годіон В.Є., магістрантка спеціальності «Мова і література (англійська)»
Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка*

СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ “LOVE”: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Виходячи з твердження про те, що мова здатна відбивати глибинні перетворення в суспільних відносинах, у даній статті запропоновано три семантичні групи концепту “love”, які відображають відповідні тенденції до концептуалізації людських стосунків у сучасному англomовному суспільстві.

Ключові слова: *концепт “love”, мова, культура, суспільство.*

Лінгвістична наука на сучасному етапі розвитку характеризується інтересом до вивчення мовних одиниць крізь призму антропоцентричної парадигми, молодшим відгалуженням якої є лінгвокультурологічний напрям, а отже, **актуальність** даної статті зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення лексичних засобів репрезентації універсальних категорій у лінгвокультурному аспекті. Своєчасність цього дослідження визначається важливістю вивчення проблематики кореляції мови та культури в контексті антропоцентричної парадигми.

Метою нашого дослідження є висвітлення семантичного простору концепту “love” у лінгвокультурному аспекті шляхом вивчення лексичних та фразеологічних одиниць на його позначення. Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**: 1) виявити лінгвокультурну складову концепту “love”; 2) виокремити лексеми на позначення концепту “love”; 3) класифікувати лексичні одиниці відповідно до тенденцій у зміні інтерпретацій людських стосунків.

Предметом даного дослідження є лексико-семантичні особливості лінгвокультурного концепту “love”, **об’єктом** — лексичні засоби репрезентації концепту “love” в англійській мові.

До вивчення мови у даному контексті зверталися у своїх працях провідні мовознавці: Н.Д. Арутюнова, А. Вежбицька, В.І. Карасик, Г.Г. Слишкін, Ю.С. Степанов [1; 2; 4; 7]. Лінгвокультурний концепт “love” знаходиться найближче до концептів «духовних сутностей» та являє собою безцінне джерело для розуміння культур і суспільств. Саме він був предметом дослідження багатьох науковців, серед яких А. Вежбицька, С.Г. Воркачов, М.О. Красавський, Л.Е. Кузнєцова, Ю.С. Степанов [2; 3; 5; 6; 7].

Значення концепту “love”, який є етно- та мовно-специфічним, змінювалося впродовж століть, таким чином відображаючи глибинні зміни

в концептуалізації людських стосунків. Виходячи з сучасних тенденцій до моделювання значень у лінгвістичній науці, у нашому дослідженні виокремлюємо наступні семантичні групи концепту “love”: повсякденність, конотація «хворобливість та ілюзорність» та сексуальна конотація.

Лексичні засоби на позначення конотації «повсякденність».

Згідно зі статистикою, лексема *love* вважається однією із найуживаніших в англійському лексиконі. Цей факт пояснюється тим, що лексема *love*, яка раніше використовувалася для позначення глибокого переживання або емоції, зараз — усього лише альтернатива, яка допомагає висловитися більш красномовно.

Лексема *loving* у сучасній англійській мові майже відповідає лексемі *liking*, як у наступному прикладі: “...*this woman who loves her things, her teapots and her books and her prints and the little sculpture she bought in India...*” [9, 98]. Більше того, у вислові: “*Hello, love, it’s me*” [9, 234] лексема *love* використовується у значенні “*darling*” або “*honey*”, що не передбачає відповідного рівня персонального емоційного зв’язку і не обов’язково стосується коханої людини. Таке використання є більш характерним для британської англійської мови.

Наведемо ще один приклад для ілюстрації даної тези: фразеологічні одиниці *to fall in love* та *to fall out of love* зі значеннями “*to start to love someone*” та “*to stop loving someone*” відповідно [15] семантично корелюють з концепцією *plug-in* та *plug-out* А. Вежицької, де під “*plug-in*” ми розуміємо миттєве «спалахування» стосунків, а під “*plug-out*”, відповідно, таке ж саме миттєве їх «згорання» [пор.: 11, 37].

Минуле століття — час появи термінів *romantic love*, *romantic partner*, *romantic relationship*, де “romantic” наголошує на певному любовному характері, тоді як у чотирнадцятому столітті поняття “romance” вказувало на «пригодницький характер» або «історію геройських пригод» пор.: “*adventurous quality*” або “*story of a hero’s adventures*” і отримало значення “*love affair*” приблизно у 1916 р. [16], при цьому зберігаючи свої семантичні особливості: «В межах декількох останніх десятиліть концепція романтичного кохання стала практично універсальною для Західного світу. У США, оскільки конвенційні погляди не зовсім відсутні, люди значною мірою схильні до пошуку “романтичного кохання”, персонального досвіду кохання, яке в результаті має привести до укладання шлюбу. Ця нова концепція свободи в коханні призвела до значного підвищення важливості об’єкта по відношенню до важливості самої функції» [8, 134].

Оскільки одним із найголовніших досягнень двадцятого століття стало стрімке зростання розвитку ринкової економіки, моральні та ду-

ховні цінності також набули відтінку матеріалізму: *to win someone's love* зі значенням "*to gain someone's sympathy, favor, affection, or love*" [15], наприклад, вказує на можливість «виграшу та володіння» цим почуттям. Згідно з американським психологом та соціологом Еріхом Фроммом, «щастя сучасної людини полягає у спогляданні на вітрини магазинів та у купівлі всього того, що вона може собі дозволити. Він (або вона) дивиться на людей таким же чином. Для чоловіка приваблива жінка, а для жінки привабливий чоловік — це винагорода, яку вони прагнуть отримати» [8, 143].

Лексичні засоби позначення конотації «хворобливість та ілюзорність». Проілюструємо наше припущення про хворобливе та ілюзорне сприймання почуття кохання за допомогою наступних прикладів: фразове дієслово *to fall for* має два значення: 1. "*to be very attracted to someone and to start to love them*", де у семантиці закріплене значення «бути закоханим»; 2. "*to believe that a trick or a joke is true*" [15], з яких для нашого дослідження ключовим є саме перше його значення. Оскільки полісемія рідко буває випадковою, це, очевидно, вказує на те, що кохання нині сприймається як оманливе почуття.

Ще одним прикладом є прикметник *lovestoned* — загальноновживаний сленг, який означає "*state of mind where you can only think about one person — the ultimate state of love*" [18]. Зважаючи на те, що друга його складова — *stoned* — зазвичай використовується для позначення стану людини після наркотичного сп'яніння: "*affected by an illegal drug that makes you feel very relaxed*" [15], буквально лексему можна інтерпретувати як "*intoxicated by love*".

Окрім цього, кохання в сучасній англійській мові супроводжується наступними словосполученнями: *to have a crush on someone, to be mad about someone, to be head over heels in love with someone, to lose one's head over someone*, що, на нашу думку, характеризують це почуття як «несвідоме», «нерозумне» та «безглузде».

Ще одна тенденція до зміни у сприйнятті *love* — кохання як нездоровий прояв людської природи. Для опису закоханої людини зазвичай вживають такі прикметники: *lovesick* та *love-smitten*, як у наступних прикладах з англомовної прози: "*For nearly two weeks, Sally and Gillian watched the lovesick girl*" [12, 201], "*Gillian's boyfriends were the only ones lovesick enough to take the risk of being struck...*" [12, 123], де *lovesick* має значення "*unable to think about anything except the person who you love, especially when that person does not love you*" [15], тоді як іменник *smit* в шотландському та північно-англійському діалектах має значення "*infection*", наприклад: "*He's got the smit*" [15].

Зростаюча тенденція нездорового сприйняття та переживання кохання привела до утворення спеціального терміна для передачі такого стану — *infatuation* — “*a strong feeling of love that seems silly, especially because you do not know the other person very well*” [15]. Розглянемо наступний приклад: “*I have an incurable disease. You have to help me. — What’s the name of this disease? — Infatuation*” [13, 33]. Наведений діалог з англomовного роману дає можливість зрозуміти, що співрозмовники сприймають “*infatuation*”, тобто «почуття закоханості», як форму “*incurable disease*” — «невиліковної хвороби».

Лексичні засоби позначення «сексуальної» конотації. Теорія психоаналізу, заснована на початку ХХ ст., відкрила двері для дослідження людської сексуальності, що вважалося тривалий час недоречним. Згідно з Альдусом Хакслі, «психоаналіз дав зрозуміти, що усі форми сексуальної поведінки, які раніше вважалися аморальними та неприродними, є абсолютно нормальними. Отримавши звичку вільно та більш-менш науково розмовляти на тему сексуальності, молодь вже не розмірковує про кохання з тим почуттям соромливої схвильованості, що було традиційною реакцією минулих поколінь на такого роду тему» [14].

Так само, як і будь-яка інша соціологічна трансформація, згадана зміна була зафіксована в мові. Словосполучення *to make love* отримало своє сучасне значення — “*to have sex with someone*” [15] — тільки на початку ХХ століття. Перша згадка про його значення “*to copulate*”, тобто «бути залученим у сексуальний акт», зафіксована у 1950 році. Тоді як у ХVІ ст. *to make love* означало всього лише «залицятися», пор.: “*to pay amorous attention (to)*” [16].

Більше того, саме дієслово *to love* стало позначати безпосередньо сексуальний акт: “*And he’d love her long into the night*” [13, 54]. Так само з лексемою *lover*. Словник подає наступні значення: 1. “*someone who is in a loving or sexual relationship with another person*; а) *the sexual partner of someone who is married to another person*; б) *used for talking about someone’s sexual performance*” [15], які передбачають перевагу фізичного компонента над емоційним.

Ще один приклад — *love life* — термін, який з’явився в 1915–1920рр., і означає “*the part of a person’s life consisting of his or her sexual relationships*” [15] або “*the aspect of one’s life including amatory or sexual relationships with others*” [15] та дуже часто є синонімічним до *sex life*.

Термін *free love* був вперше вжитий у 1960 р. у зв’язку з соціальним рухом, який відкидав шлюб як форму соціальної залежності й закликав до свободи у всіх формах стосунків емоційного або сексуального характеру.

Отже, розуміння “love” сучасними носіями англійської мови зазнало суттєвих трансформацій, що насамперед пов’язано з глибинними перетвореннями у суспільстві. Виокремлення лексичних та фразеологічних одиниць на позначення концепту “love” та подальша їх класифікація на вищезгадані семантичні групи є відображенням відповідних моделей людських стосунків, до яких вдається сучасне англійське суспільство.

ДЖЕРЕЛА

1. Арутюнова Н.Д. Введение / Н.Д. Арутюнова // Логический анализ языка. Культурные концепты. — М. : Наука, 1991. — С. 3–5.
2. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / А. Вежбицкая. — М. : Языки славянской культуры, 2001. — 288 с.
3. Воркачев С.Г. Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «Любовь» и «Счастье» (русско-английские параллели) / С.Г. Воркачев. — Волгоград : Перемена, 2003. — 162 с.
4. Карасик В.И., Слышкин Г.Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования // Методологические проблемы когнитивной лингвистики : сб. науч. тр. / под ред. И.А. Стернина. — Воронеж : ВГУ, 2001. — С. 75–80.
5. Красавский Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н.А. Красавский. — Волгоград : Перемена, 2001. — 495 с.
6. Кузнецова Л.Е. Любовь как лингвокультурный эмоциональный концепт: ассоциативный и гендерный аспекты : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / С.Г. Воркачев. — Краснодар, 2005. — 206 с.
7. Степанов Ю.С. Константы : словарь русской культуры : опыт исследования / Ю.С. Степанов. — М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. — 824 с.
8. Фромм Э. Искусство любить / Э. Фромм. — СПб. : Азбука классика, 2008. — 224 с.
9. Hornby N. High Fidelity / N. Hornby. — London : Penguin, 1996. — 323p.
10. Wierzbicka A. English: Meaning and Culture / A. Wierzbicka. — Oxford : Oxford University Press, 2006. — 352 p.
11. Wierzbicka A. Understanding Cultures Through Their Key Words: English, Russian, Polish and Japanese / A. Wierzbicka. — Oxford : Oxford University Press, 1997. — 327 p.
12. Garwood J. Slow Burn / J. Garwood [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://webreading.ru/love_/love_detective/julie-garwood-slow-burn.html

13. Garwood J. Heartbreaker / J. Garwood [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://webreading.ru/love/lovedetective/julie-garwood-heartbreaker.html>
14. Huxley A. Love, Sex and Physical Beauty [Електронний ресурс] / A. Huxley. — Режим доступу : <http://danassays.wordpress.com/collected-essays-by-aldous-huxley/love-sex-and-physical-beauty-by-aldous-huxley/>
15. MacMillan Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.macmillandictionary.com/>
16. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.etymonline.com/>
17. The Online Slang Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://onlineslangdictionary.com/>
18. The Urban Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.urbandictionary.com/>

Исходя из утверждения о том, что язык имеет возможность отображать глубокие изменения в социальных взаимоотношениях, в данной статье выделяются три семантические группы концепта "love", которые отображают соответствующие тенденции в концептуализации человеческих отношений в современном англоязычном обществе.

Ключевые слова: концепт "love", язык, культура, общество.

Based on the statement that language has an ability to reflect profound sociological changes, this article suggests three semantic groups of the "love" concept, which reflect respective tendencies in the conceptualization of human relationships in the modern English speaking society.

Key words: "love" concept, language, culture, society.